

საქართველოს ჯანდაცვა მსოფლიოს საუკეთესო პრაქტიკის გზაზე

დავით სტურუა
სტუ დოქტორანტი

რეზიუმე

სტატიაში განხილულია ჯანდაცვის მსოფლიო ორგანიზაციის და ევროკავშირის რეკომენდაციები წვერის ქვეყნებისთვის (რომელთა შორისაა საქართველოც) ჯანმრთელობის დაცვის სფეროში. ჯანდაცვის მსოფლიო ორგანიზაციამ შეიმუშავა დოკუმენტი – „ჯანმრთელობა – 2020“, რომელშიც დააფიქსირა თავისი რჩევები, რომელთა მიღება და გატარება სასურველია ჯანდაცვაში. მათ შორის უპირველესი არის ქვეყნების არა იზოლირებული, არამედ ზიარი ძალისხმევა მოსახლეობის ჯანმრთელობის გაუმჯობესებისთვის. ეს რეკომენდაცია მიიღო საქართველოს მთავრობამ და იგი ჩადებულია სამთავრობო დოკუმენტში – „საქართველოში ჯანდაცვის სისტემის განვითარების ხედვა – 2030 წლისთვის“.

ამავე დოკუმენტში ჩადებულია საქართველო-ევროკავშირის ასოცირების შესახებ შეთანხმებით გათვალისწინებული რეკომენდაციები – პაციენტის უსაფრთხოების უზრუნველყოფა, პაციენტების ჩართვა ჯანდაცვის პოლიტიკის შემუშავებაში, პაციენტის უსაფრთხოების საერთაშორისო კლასიფიკაციის დანერგვა და სხვა. ამ რეკომენდაციების გატარება ნიშნავს იმას, რომ საქართველოს ჯანდაცვა დგას ჯანდაცვის ევროპული საუკეთესო პრაქტიკის გზაზე და თანდათან უხლოვდება მას.

საკვანძო სიტყვები: ჯანდაცვის საუკეთესო პრაქტიკა; „ჯანდაცვა – 2020“; ზიარი ძალისხმევა ჯანდაცვაში; მაღალხარისხოვანი სამედიცინო მომსახურება.

შესავალი

მსოფლიოში მიმდინარე გლობალიზაციის პროცესი ეროვნული სახელმწიფოების მთავრობებს ახალ ფუნქციებს ანიჭებს.

ერთ-ერთი ფუნქცია ქვეყნის ყველა დარგში და ყველა ქვედარგში მსოფლიოში წარმატებულად აღიარებული ინიციატივების გადმოღება, ადგილობრივ პირობებთან ადაპტირება და შემდეგ დანერგვაა. ეს შეიძლება განხორციელდეს ყველა დარგში, თუმცა, მოცემულ სტატიაში საუბარი გვექნება მხოლოდ ჯანდაცვაზე.

ძირითადი ტექსტი

1. „ჯანდაცვა – 2020“, როგორც ადამიანთა ჯანმრთელობის უზრუნველყოფის სამომავლო ხედვა

ჯანმრთელობის მსოფლიო ორგანიზაციამ („ჯანმო“) შეიმუშავა ევროპის პოლიტიკის ჩარჩო მთავრობებისა და საზოგადოების ქმედების მხარდასაჭერად ჯანმრთელობისა და კეთილდღეობისთვის. მას „ჯანმრთელობა – 2020“ ეწოდა. მის საფუძვლად აღიარებული იქნა ჯანმრთელობის უმაღლესი შესაძლებელი სტანდარტის მიღწევა. ჯანმრთელობის მსოფლიო ორგანიზაციის ძირითადი სამიზნეებია [1, გვ. 18]: 2020 წლისთვის ევროპის რეგიონში:

- ნაადრევი სიკვდილიანობის შემცირება;
- საშუალო სიცოცხლის ხანგრძლივობის გაზრდა;
- ჯანმრთელობის საკითხების უთანასწორობის შემცირება;
- მოსახლეობის კეთილდღეობის ამაღლება;
- საყოველთაო ჯანდაცვის და ჯანმრთელობის ყველაზე მაღალი მიღწევადი სტანდარტის უფლების უზრუნველყოფა;
- წევრ სახელმწიფოებში ჯანმრთელობასთან დაკავშირებული ეროვნული მიზნების და სამიზნეების დასახვა.

ზემოთდასახელებულ დოკუმენტში ჯანდაცვის ორი სტრატეგიული ამოცანაა დასახული [1, გვ. 13]:

1. ყველასთვის ჯანმრთელობის გაუმჯობესება და ჯანმრთელობასთან დაკავშირებული უთანაბრობის შემცირება.

2. ჯანმრთელობის ხელმძღვანელობის და მონაწილეობრივი მმართველობის გაუმჯობესება.

ჯანდაცვის მსოფლიო ორგანიზაციას მიაჩნია, რომ თუ ქვეყნები, რეგიონები და ქალაქები ჯანდაცვასა და სხვა სექტორებს

შორის ერთობლივ ამოცანებს დაისახავენ და საერთო ინვესტიციებს განახორციელებენ, ისინი შეძლებენ ადამიანების ჯანმრთელობა და კეთილდღეობა მნიშვნელოვნად გააუმჯობესონ.

რაც შეეხება მეორე ამოცანას, ჯანდაცვის საერთაშორისო ორგანიზაცია თვლის, რომ ქვეყნების მთავრობებმა ყველა დონეზე უნდა განიხილონ ოფიციალური (ფორმალური) მართვის სტრუქტურების ჩამოყალიბება, რომელიც ხელს შეუწყობს მოსახლეობის ჯანმრთელობაში უთანასწორობის პრობლემის გადაჭრას. ევროკავშირის წევრ სახელმწიფოებთან ერთად ჯანდაცვის საერთაშორისო ორგანიზაცია განსაკუთრებულ პასუხისმგებლობას იღებს ამ სტრუქტურების საერთო ხელმძღვანელობის ფუნქცია შეასრულოს და ქვეყნების ჯანდაცვის სამინისტროებს დასახული მიზნების მიღწევაში მხარი დაუჭიროს [1, გვ. 16].

ჯანმრთელობის მსოფლიო ორგანიზაცია ჯანდაცვის განვითარების პერსპექტიულ დოკუმენტში „ჯანდაცვა – 2020“, ჯანმრთელობის ამაღლების საქმეში ძალაუფლებას ანიჭებს ხალხს, მოქალაქეებს, მომხმარებლებს და პაციენტებს და მათ მოუწოდებს შექმნან პაციენტთა ორგანიზაციები და იბრძოლონ სამედიცინო მომსახურების ხარისხში და მიწოდების საქმეში ჩავარდნების აღმოფხვრისთვის [1, გვ. 17].

ამ დოკუმენტით ჯანდაცვის მსოფლიო ორგანიზაცია ძირითადად ევროკავშირის ქვეყნებს, მაგრამ უფრო ზოგადად მის ყველა წევრ ქვეყანას (საქართველო ჯანდაცვის საერთაშორისო ორგანიზაციის წევრი გახდა 1992 წლის 16 მაისს) აცნობებს, რომ დღეს, ურთიერთდამოკიდებულ სამყაროში, კიდევ უფრო მნიშვნელოვანი ხდება ქვეყნების ერთად მოქმედების საჭიროება. მიუხედავად იმისა, რომ ახლა, ვიდრე არასდროს, უფრო მეტ ადამიანს აქვს შანსი, რომ მიაღწიოს უკეთეს ჯანმრთელობას, „ვერცერთ ქვეყანა ვერ შეძლებს იზოლირებულად გამოიყენოს ინოვაციის და ცვლილების პოტენციალი ან გადაჭრას ჯანმრთელობის და კეთილდღეობის გამოწვევები“ [1, გვ. 30].

ჯანდაცვის მსოფლიო ორგანიზაციის ეს მოწოდება ავალებს საქართველოს მთავრობას, მის ჯანდაცვის ორგანოებს და საერთოდ მთელ საზოგადოებას მიიღონ ეს რჩევა და მოცემულ სფერო-

ოში იღვანონ ზიარი ძალისხმევით, ანუ არა იზოლირებულად, არამედ ჯანდაცვის სფეროში მსოფლიოს მაღალგანვითარებული ქვეყნების წარმატებების გაზიარებით.

2. ჯანმრთელობის დაცვის სფეროში ევროსაბჭოს რეკომენდაციები

ჩვენ უკვე აღვნიშნეთ, რომ ისეთი საერთაშორისო დოკუმენტები, რომლებიც მთელ ჯანდაცვის მართვაზე ვრცელდებოდეს არ არის შექმნილი. ამის მიუხედავად ევროსაბჭოს მიერ შექმნილია დოკუმენტების მთელი სერია, რომლებიც ჯანმრთელობაზე ადამიანის უფლებას ეხება. ეს არის სოციალური უზრუნველყოფის ევროპის კოდექსი (1990 წ. 6 ნოემბერი), რეკომენდაციები ჯანდაცვის სფეროში შეთანხმებული ევროპული პოლიტიკის შესახებ (1991 წ.), ევროპის საბჭოს მინისტრთა კომიტეტის მიერ შექმნილი დადგენილება „ჯანმრთელობის განმტკიცებაზე მიმართული პოლიტიკური განვითარების კრიტერიუმების შესახებ“ [2], „ჯანმრთელობაზე მოქმედი გადანყვეტილებების მიღებაში მოქალაქეების და პაციენტების მონაწილეობის უზრუნველსაყოფად სპეციალური სტრუქტურების განვითარების რეკომენდაციები“ [3] და სხვა. მართალია ეს დოკუმენტები მსოფლიოს ქვეყნებში დასანერგად (გასავრცელებლად) შემუშავდა, მაგრამ მათაც არ ჰქონდათ სავალდებულო ხასიათი. ასეთ მიდგომას საფუძვლად ედო ქვეყნების რუსურსული შესაძლებლობები [4]. ამრიგად, იმის მიუხედავად, რომ ეს დოკუმენტები სავალდებულო ხასიათის არ იყო, მსოფლიოს მთელი რიგი ქვეყნები (კანადა, მავრიკია, სამხრეთ აფრიკა, ლატვია და სხვები) სხვადასხვა სამთავრობო დადგენილებებში ამ დოკუმენტების მოთხოვნებს ახსენებდნენ. ერთ-ერთი მნიშვნელოვანი დოკუმენტი ამ მიმართულებით არის „საქართველო-ევროკავშირის ასოცირების შეთანხმება“ (2014 წ.), რომელშიც ევროკავშირთან საქართველოს დაახლოება მოხდება ყველა სფეროში და მათ შორის ჯანდაცვაში. ამ შეთანხმებაში ჯანდაცვის ხაზით შემდეგი რეკომენდაციებია დასახელებული [5]:

1. პაციენტთა უსაფრთხოების სფეროში ეროვნული პოლიტიკის და პროგრამების შემუშავება. მასში უნდა შევიდეს ამ სფერ-

ოში, ე. ი. პაციენტთა უსაფრთხოების სფეროში უფლებამოსილი ორგანოს (უნყება, დანესებულება) შექმნა, უსაფრთხოების სტანდარტების შექმნა, სამედიცინო პერსონალის ნახალისება, რათა მათ გააქტიურონ თავისი როლი პაციენტთა უსაფრთხოების შემთხვევების გამოვლენაში.

2. მოქალაქეების მ. შ. პაციენტების ჩართვა პაციენტთა უსაფრთხოების ეროვნული პოლიტიკის შემუშავებაში. მასში უნდა შევიდეს: პაციენტთა ინფორმირება მათი უფლებების შესახებ; პაციენტთა რისკების შესახებ ინფორმაციის საჯაროდ გავრცელება; პაციენტთა უფლებების დამცველი ორგანიზაციების ჩართვა ჯანდაცვის პოლიტიკის შემუშავებაში; ექიმის მიერ პაციენტის აზრის გათვალისწინება მისთვის სამედიცინო მომსახურების მიწოდების პროცესში.

3. სამედიცინო შეცდომის დაშვების შემთხვევისას დასჯისაგან თავისუფალი ანგარიშგების სისტემის შექმნა. მასში უნდა შევიდეს: ანგარიშგების მეშვეობით სამედიცინო შეცდომის აღიარება; პაციენტისთვის საზიანო მოქმედებების დაფიქსირება; სამედიცინო პერსონალის პასუხისმგებლობის ფორმების დახვეწა.

4. პაციენტთა უსაფრთხოების ამაღლებისთვის მედიცინის მუშაკებისათვის ტრენინგების ჩატარება, ამ სფეროში საზღვარგარეთის გამოცდილების გაზიარება.

5. პაციენტის უსაფრთხოების საერთაშორისო კლასიფიკატორის დანერგვა (შეიმუშავა მსოფლიო ჯანდაცვის ორგანიზაციამ).

6. პაციენტთა უსაფრთხოების სფეროში კვლევების განვითარება შემდეგი მიმართულებებით: ზიანის სახე, ზიანის შეფასება, ზიანის მიზეზების გამოვლენა, მათი აღმოფხვრის გზების შემუშავება, მიზეზების გაუვნებელყოფა.

საქართველომ ეს რეკომენდაციები მიიღო და მათი განხორციელების გეგმა დაისახა სამთავრობო დოკუმენტში – „საქართველოში ჯანმრთელობის დაცვის სისტემის განვითარების ხედვა 2030 წლისთვის“.

3. საქართველოში ჯანდაცვის სისტემის განვითარების ხედვა 2030 წლისთვის

ჯანდაცვის მსოფლიო ორგანიზაციის და ევროსაბჭოს რეკომენდაციების გათვალისწინებით საქართველოს მთავრობამ გადამწყვიტა 2030 წლისთვის ჯანდაცვის განვითარება შემდეგი მიმართულებებით განახორციელოს [6]:

- ა) მაღალხარისხოვანი სამედიცინო მომსახურება;
- ბ) მაღალკვალიფიციური სამედიცინო კადრები;
- გ) მაღალშედეგიანი სამკურნალწამლო საშუალებები;
- დ) ჯანდაცვის უხარვეზო დაფინანსების სისტემა;
- ე) მმართველობა და ჯანდაცვის ელექტრონული სისტემა.

დასახელებულ დოკუმენტში დეტალურად აღწერილია თუ რა ნაბიჯები უნდა გადაიდგას თითოეული მიმართულებით. ერთი სტატიის ფარგლებში მათი მოკლე აღწერაც კი შეუძლებელია. იმას კი აღვნიშნავთ, რომ ეს ნაბიჯები მაქსიმალურად ითვალისწინებს საქართველოს ჯანდაცვის სფეროს დაახლოებას ევროპასთან.

დასკვნა

ჯანდაცვის განვითარების სფეროში საქართველოს მთავრობის პოლიტიკა, რომ ის იღებს ევროკავშირის რეკომენდაციებს და ჯანდაცვის მსოფლიო ორგანიზაციის რჩევებს, დროული გადამწყვეტილებაა, რადგანაც ისინი საქართველოს მსოფლიოს საუკეთესო პრაქტიკას აცნობენ და სთავაზობენ მის დაუფლებას.

ლიტერატურა:

1. NCDC – „ჯანმრთელობა – 2020“, თბ., 2017.
2. Committee of Ministers Recommendation NR (2000) 18 to Member States on Criteria for The development of Health Promotion Policies. Adopted on 21 September 2000 (722-nd Meeting of the Minicters' Deputies).
3. Committee of Ministrers. Recommendation NR (2000) 5 to Member States on the Development of structures for Citizen and Patient Partizipation in the Decision-making-process Affecting Health Care. Adopted on 24 Februar 2000 (699-th Meeting of the Ministers' Deputies).
4. Committee Commient on article 2(1), Comment 3, Plo (1990).
5. საქართველო-ევროკავშირის ასოცირების შესახებ შეთანხმება (დანართი 21), თბ., 2014. Agreement of the Georgia-EU association (Appendix 21), Tb., 2014.
6. „საქართველოში ჯანდაცვის სისტემის განვითარების ხედვა – 2030 წლისთვის“, თბ., 2019. Vision of the health system development in Georgia by 2030“, Tb., 2019.

HEALTHCARE IN GEORGIA IN THE WORLD BEST TRANSITION PROCESS

Davit Sturua

PhD Student of GTU

RESUME

The present paper deals with the recommendations of World Health Organization and European Union towards its member states, including Georgia, regarding public healthcare practice. WHO has developed a document titled "Healthcare - 2020" containing guidelines and recommendations for clinical practice and public health policy. According to the document, its member states should develop knowledge sharing and common practices system in order to achieve the best health outcomes possible. This recommendation has been approved by the Government of Georgia and included in the official government ordinance "The Vision for the Development of Healthcare System in Georgia by 2030".

The document also includes health-related recommendations provided by The EU-Georgia Association Agreement such as ensuring patient care safety, establishment of an inclusion health agenda, implementation of the international classification of patient safety etc.

Thus, the national policy in the field of healthcare relies on internationally recognized fundamental principles and values, gradually approximating international standards.

Key words: Best healthcare practice; "Healthcare – 2020"; common/shared healthcare practices; quality healthcare services.